

TUTKIMUS KOULUPUDOKKAIDEN ALKOHOLINKÄYTÖSTÄ

16–20-vuotiaiden koulupudokkaiden alkoholinkäytön määrä ja toistuvuus

TUTKIMUS KOULUPUDOKKAIDEN ALKOHOLINKÄYTÖSTÄ

16–20-vuotiaiden koulupudokkaiden alkoholinkäytön määrä ja toistuvuus

Mika Thessman
opinnäytetyö, kevät 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Thessman, Mika. Tutkimus koulupudokkaiden alkoholinkäytöstä. Helsinki, kevät 2014, 46 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, Lapsi- ja perheyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia koulunsa keskeyttäneiden tai ilman koulupaikkaa jääneiden nuorten alkoholinkäytön määrää ja toistuvuutta. Toisena tavoitteena oli tarkastella nuorten huolta omasta alkoholinkäytöstä ja nuorten käsitystä huoltajien huolesta. Tutkimus on menetelmältään kvantitatiivinen tutkimus, jonka aineisto kerättiin kyselylomakkeella.

Kysely toteutettiin yhteistyössä Terveystieteiden- ja hyvinvoinninlaitoksen päihteet ja riippuvuus osaston kanssa. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella Internetissä vuoden 2013 syksyllä. Kysely toteutettiin Webropol-ohjelmalla ja sitä markkinoitiin sosiaalisen median avulla. Kysely oli avoinna seitsemän viikon ajan. Kyselyyn vastasi 40 nuorta, heistä 22 oli miehiä ja 18 naisia.

Vastaajista 92,5 % oli kokeillut tai käyttänyt alkoholia ja sitä käytetään pääsääntöisesti 2–4 kertaa kuukaudessa (35 % vastaajista). Kyselystä ilmeni, että suurin osa nuorista (62,5 %) käyttää kerrallaan 7 annosta tai enemmän. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että koulupudokkaiden alkoholinkäyttö on kyselyn mukaan määrältään runsasta. Olisi hyvä pohtia suuremman tutkimuksen käynnistämistä samasta aiheesta, jotta heille voisi kehittää spesifejä palveluita.

Asiasanat: koulupudokkaat, alkoholinkäyttö, nuoret

ABSTRACT

Thessman, Mika. Study on the use of alcohol among school dropouts.
Language: Finnish. Helsinki, spring 2014, 46 p., 2 appendices.
Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services,
Option in children and family work. Degree: Bachelor of Social Services.

The first objective of this dissertation was to study the drinking habits of school dropouts. The second objective was to observe young people's concerns over their own alcohol use as well as their custodians' knowledge and concerns concerning their children's alcohol use. The study was by method a quantitative questionnaire study, with its questions partially based on the AUDIT-test.

The poll was executed in association with the National Institute for Health and Welfare's department of Alcohol, Drugs and Addiction using the program Webropol. It was marketed using social media and e-mail messages. The material was gathered via an online questionnaire in the autumn of 2013. The poll was answered by 40 youths, of which 22 were men and 18 were women.

92,5 % of the people who answered the poll had tried or used alcohol, 2–4 times a month on average (35 % of the responses). The poll shows that most of the youths in question (62,5 %) consumed 7 or more servings of alcohol at a time, which is over the risk limit.

It can be concluded that alcohol is, according to the poll, used heavily among school dropouts. Considering that they are already in threat of becoming socially excluded, the result is interesting. It would be a good idea to consider starting a larger study on the same subject in order to develop specified amenities for this group of people.

Keywords: school dropouts, use of alcohol, youths

SISÄLTÖ

1 LÄHTÖKOHDAT KOULUPUDOKKAIDEN TUTKIMISEEN.....	6
2 KOULUPUDOKKAAT	7
2.1 Koulupudokkuus.....	7
2.2 Riskitekijät koulun keskeyttämiseen	10
2.3 Siirtymäongelmat.....	12
2.4 Koulupudokkuuden ehkäisy.....	13
3 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN JA ALKOHOLINKÄYTTÖ	15
3.1 Syrjäytyminen	15
3.1.1 Nuorten syrjäytyminen	17
3.1.2 Syrjäytyneiden nuorten määrä	19
3.2 Nuorten alkoholinkäyttö	19
3.3 Toisen asteen opiskelijoiden alkoholinkäyttö.....	21
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	22
4.1 Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus	22
4.2 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä	23
4.3 Aineiston keruu.....	24
4.4 Kyselylomakkeen laadinta	26
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	28
5.1 Taustatiedot, koulupudokkuus ja työ	28
5.2 Alkoholinkäyttö	28
5.4 Alkoholit ja huoli	32
6 POHDINTA	34
6.1 Tulosten pohdinta.....	34
6.2 Johtopäätökset.....	36
6.3 Tulosten luotettavuus	36
6.4 Tulevaisuus	37
6.5 Ammatillinen kasvu	38
LÄHTEET.....	40
LIITE 1: Kyselylomake	44
LIITE 2: Markkinoinnin kattavuus.....	46

1 LÄHTÖKOHDAT KOULUPUDOKKAIDEN TUTKIMISEEN

Koulupudokkaat eivät ole yhtenäinen ryhmä, jonka vuoksi kategorisointi on haastavaa. Koulupudokas-termi tarkoittaa nuorta, joka ei löydä tai pääse peruskoulun jälkeiseen koulutukseen tai vaihtoehtoisesti keskeyttää toisen asteen koulutuksen. Koulupudokkuus nähdään suurena syrjäytymisvaarana nuorille, puhumattakaan vaikutuksista yhteiskunnalle. Yhden syrjäytyneen nuoren "hinnaksi" on arvioitu miljoona euroa, joten ratkaisuja ongelmaan on pyritty ehkäisemään hallituksen tasolta. Syyt koulupudokkuuteen ovat moninaisia, eivätkä kaikki nuoret ole koulupudokkaita, jos toisen asteen koulutusta ei ole. (Työministeriö 2006; Stenström 2011, 7.)

Opinnäytetyöni aiheena on koulupudokkaiden alkoholinkäytön tutkiminen kyselylomakkeella. Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia kvantitatiivisesti koulupudokkaiden alkoholinkäyttöä. Tavoitteena on saada tietoa koulupudokkaiden alkoholinkäytön määrästä ja toistuvuudesta, sekä nuorten omasta huolesta alkoholinkäyttöön ja heidän kokemuksensa huoltajien huolesta heidän alkoholinkäyttöön. Osa työni kysymyksistä pohjautuu AUDIT testiin, joka osin antaa vertailukelpoisen tuloksen koululaisilta kerättyihin tuloksiin. Toteutin kyselyni Internetissä kyselylomakkeella Webropol-ohjelmassa. Julkaisin kyselyni syksyllä 2013 toisen asteen opintojen alkaessa. Kysely kesti 17.10.2013 – 30.11.2013 välisen ajan ja vastauksia sain 40 kappaletta. Koulupudokkailla tarkoitetaan tässä tapauksessa toisen asteen opinnot keskeyttänyttä tai vaille koulupaikkaa jäänyttä nuorta.

En löytänyt koulupudokkaiden alkoholinkäytöstä kotimaisia tutkimuksia, joten teorian tiedon keskeisimmät lähteet ovat opiskelevien nuorten alkoholinkäyttötutkimukset, koulupudokkaiden tilastotutkimuksista saadut tiedot sekä koulupudokkuutta yleisesti käsittelevät teokset ja kirjoitukset. Tämän lisäksi lähteenä on ulkomaalaisia tutkimuksia, joissa koulupudokkaiden alkoholinkäyttöä on tutkittu.

Kyseinen ryhmä ei näy monissakaan tilastoissa, koska he ovat pudonneet koulun turvaverkosta ulos (Suomen virallinen tilasto 2010, 1–2.). Tämän vuoksi ai-

hetta olisi hyvä tutkia. Myös opiskelevien nuorten tukipalvelut ovat paremmassa tilassa kuin koulupudokkaiden. Pohjimmaisena tarkoituksena onkin, että kysely antaisi suuntaa-antavia tuloksia koulupudokkaiden alkoholinkäytöstä, vaikka se on tehty pienellä vastaajamäärällä.

Kysely toteutettiin yhteistyössä Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) kanssa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva tutkimus- ja kehittämislaitos. THL palvelee valtion ja kuntien päättäjiä, alan toimijoita, järjestöjä ja kansalaisia. Tavoitteena on vaikuttaa suomalaisten terveyden ja hyvinvoinnin puolesta. THL työllistää yli tuhatta terveyden- ja hyvinvoinnin asiantuntijaa. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen toimintaa säätelevät laki ja asetus. (THL 2013.)

2 KOULUPUDOKKAAT

2.1 Koulupudokkuus

Koulupudokas voidaan määritellä myös ilman tutkintoa jääneeksi henkilöksi riippumatta siitä, jatkaako hän opintojaan muualla (ns. alan vaihtajat). Tämä määritelmä aiheuttaa tilastoissa poikkeamia, koska osa ilman tutkintoa jääneistä aloittaa opiskelun toisessa oppilaitoksessa. (Viander 2009, 51.)

Vaihtoehtoinen termi koulupudokkuudelle on työ- ja koulutuselämän ulkopuolella olevat. Tällä termillä tarkoitetaan sellaisia työvoiman ja opiskelun ulkopuolisia nuoria, joilla ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta. (Pekkarinen; Vehkalahti & Myllyniemi (toim.) 2012, 71.)

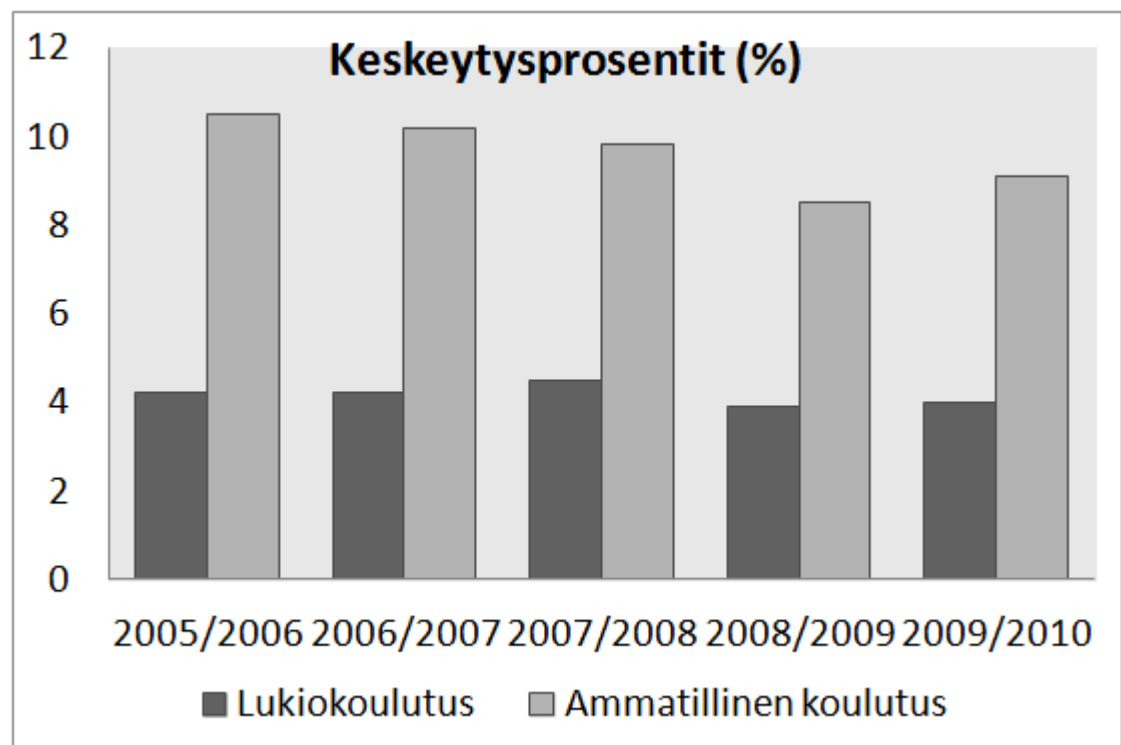
Osa työ- ja koulutuselämän ulkopuolella olevista voivat olla aktiivisia kolmannella sektorilla. He voivat olla esimerkiksi vapaiden ammattien harjoittajia, kuten muusikoita, joilla ei ole ollut tuloja toiminnastaan tutkimuksia tehdessä, jolloin toimintaa ei lasketa työksi. Näiltä henkilöiltä tietoja pystytään saamaan vain haastattelukysymyksien avulla, jonka vuoksi tilastoinnissa he ovat työ- ja koulutuselämän ulkopuolella, vaikka toiminta olisikin aktiivista. (Myrskylä 2011, 25.)

Koulupudokkuus nähdään usein negatiivisena asiana, koska keskeyttämisen seurannaisvaikutukset kuten esimerkiksi syrjäytymisen uhka kasvaa. Kuten Viander (2009, 51) toteaa koulun keskeyttäminen voi olla hyvin harkittu päätös, jolla on positiivisia vaikutuksia nuorten elämään. Keskeyttäminen saattaa olla nuorille välttämätön välivaihe oikean alan etsimisessä. (Kivelä & Ahola 2007, 25–26.)

Koulupudokkaat nähdään usein syrjäytymisuhan alaisiksi henkilöiksi. Heidä ha-lutaan usein palauttaa sinne, minne yhteiskunta on heidät ajatellut eli koulutukseen tai työhön. Koulupudokkuuden, kuten monen muunkin syrjäytymisuhkia aiheuttavan asian eteen pyritään nykyisin vaikuttamaan etukäteen, ehkäiseväs-

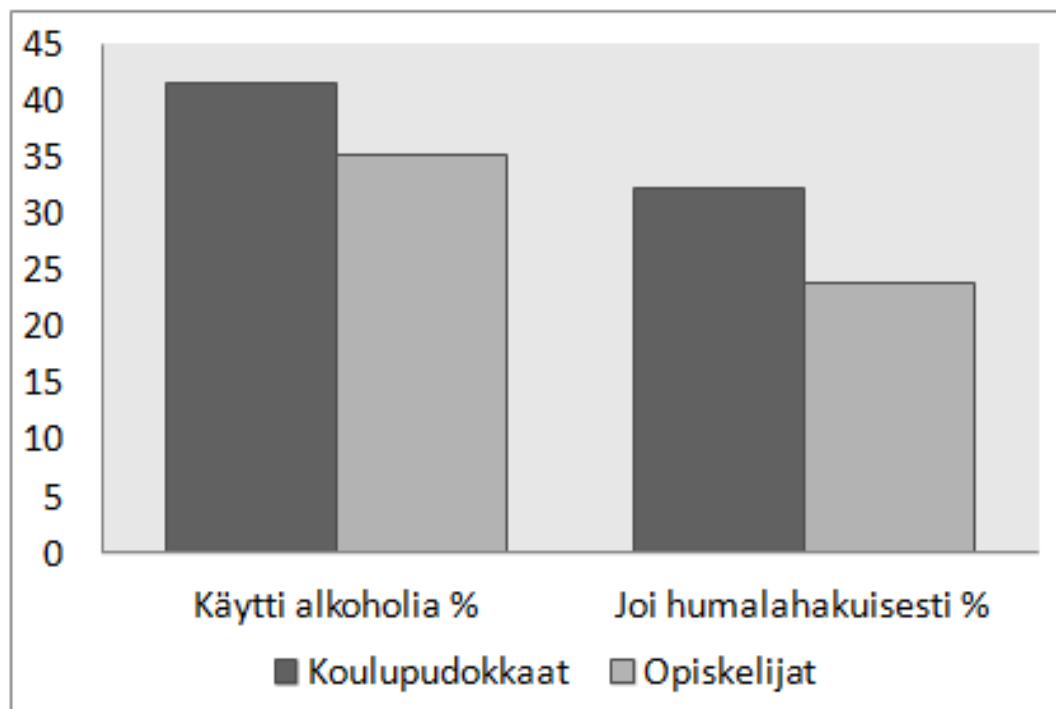
ti. Koulupudokkuuden homogeenisyyden puute tarkoittaa, ettei positiivisen koulupudokkuuden ehkäisy olekaan ehkä järkevää, koska sen vaikutukset voivat olla nuorelle tärkeitä. Joillekin koulun keskeytys voi olla vain tapa saada asiat kuntoon, omalla tavallaan. Myös väärä ammattivalinta voi tulla selväksi jo hyvin aikaisessa vaiheessa opiskelua. (Viander 2009, 51; MAST-hanke i.a., 1.)

KUVIO 1: Koulun keskeyttäneet toisen asteen opiskelijat (Suomen virallinen tilasto 2010).

Viime vuosien tilastosta näkyy, että koulupudokkaiden määrä on pysynyt melko stabiilina. Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisprosentti on laskenut parhaimmillaan alle yhdeksään, mutta noussut viime vuosina lähelle aiempia tuloksia (Suomen virallinen tilasto 2010, 1–2).

Koulupudokkuuden sukupuolijakaumaa on tutkinut yhdysvaltalainen tutkimus, jonka vastaajista (1646 koulupudokasta) 57 % oli miehiä ja 43 % naisia. Tutkimus toteaa, että koulupudokkuus on yleisempää miesten kohdalla. Tutkimus koskee tosin vain yhden kaupungin toisen asteen (high school) opiskelijoita. Tutkimus myös toteaa, että koulupudokkuus on yleisempää isommissa kouluissa, joten yksikön koolla nähdään olevan vaikutusta koulun keskeyttämisen yleisyyteen. (Iver 2011, 52–56.)

KUVIO 2: Toisen asteen (high school) opiskelijoiden alkoholinkäyttö (SAMHSA 2011, 1–6).

Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan koulupudokkailla on suurempi riski päihteiden käyttöön kuin opiskelijoilla. Tutkimuksessa tutkittiin toisen asteen (eng. high school) 12. ja 13. luokkalaisia opiskelijoita ja koulunsa keskeyttäneitä nuoria (ikä 16–18). Tutkimuksessa todettiin, että koulupudokkaiden alkoholin käyttö ja humalahakuinen juominen oli korkeampaa kuin opiskelevilla. Koulupudokkaista alkoholia käytti 41,6 %, kuin opiskelevilla määrä oli 35,3 %, Humalahakuista juomista (binge alcohol) harrasti koulupudokkaista 32,3 % ja opiskelevista 23,8 %. (SAMHSA 2011, 1–6.)

Peruskouluikäisiä opiskelijoita sitoo oppivelvollisuus, toisin kuin toisella asteella opiskelevia. Oppivelvollisuus tarkoittaa Suomessa vakinaisesti asuvien lasten pakkoa käydä koulua siitä vuodesta lähtien, kun lapsi täyttää seitsemän, ellei lapsella ole sairautta tai muuta estävää vammaa. Oppivelvollisuus päättyy perusopetuksen oppimäärän täytyessä tai henkilön ollessa oppivelvollisuuden alaisena 10 vuotta. Oppivelvollisuus on lakisääteinen ja osa perusopetuslakia. (Perusopetuslaki 2003, 25§.)

2.2 Riskitekijät koulun keskeyttämiseen

Koulun keskeyttäminen on yleisintä oppivelvollisuuden päätyttyä peruskoulun jälkeen tai toisen asteen koulutuksessa. Koulun keskeyttämistä ennakoivia riskitekijöitä on jaettu nuoreen itseensä liittyviin riskitekijöihin, kouluun liittyviin riskitekijöihin ja perheen sosioekonomiseen taustaan liittyviin riskitekijöihin. (THL 2012).

Nuoreen itseensä liittyvät tekijät ovat esimerkiksi terveydentilaan, masentuneisuuteen ja oppimisvaikeuksiin liittyviä. Kouluun liittyvät riskitekijät koostuvat luvattomista poissaoloista, opintojen kokemisesta merkityksettömänä, opettajien ja koulukavereiden kanssa koettavista sosiaalisista haasteista ja kiusaamisesta. Myös tupakoinnin, useiden yhdyntäkumppaneiden, humalahakuisen juomisen ja muiden päihteiden käytön nähdään olevan riskitekijä koulun keskeyttämiseen. Vanhempien alhainen koulutustaso, ydinperheestä poikkeava perhemuoto ja vanhempien työttömyys nähdään riskitekijöinä perheen suunnalta. Samoin puuttuva tuki koulutehtävien tekoon ja keskusteluongelmat vanhempien kanssa nähdään riskitekijöiksi koulun keskeyttämiseen. (THL 2012).

Koulunkäynnin keskeyttämisessä on yhteiskuntaryhmällisiä eroja. Heikomman sosioekonomisen taustan omaavat nuoret ovat keskeyttämisprosentteissa edellä. Myös muutoin haavoittuvassa asemassa olevat, kuten sosiaalihuollon kanssa tekemisissä olevat, fyysisesti tai psyykkisesti vammaiset ja erityisopetusta vaativat nuoret ovat keskeyttämisprosentteissa edellä muita. Yhtenä syynä voidaan nähdä, että näiden ryhmien nuoret eivät usein saa tarpeeksi tukea perheiltään. Heitä myös saatetaan syrjiä koulutusjärjestelmässä. (Euroopan komissio 2011, 5).

Riskitekijät ovat usein sidoksissa toisiinsa. Tuloksien mukaan tupakoiva nuori myös juo humalahakuisesti. Samoin laittomien huumeiden kokeilu liittyy tupakointiin, vastuuttomaan seksuaalikäyttäytymiseen ja humalahakuiseen juomiseen. (THL 2012).

Riskitekijät koulun keskeyttämiseen ovat usein monien eri riskitekijöiden summa. 15 % opiskelunsa keskeyttäneistä kuuluu ryhmään, jossa riskitekijöitä koulunkeskeyttämiseen ei ole. Sen sijaan 27 % keskeyttäneistä omasi riskitekijöitä viisi tai enemmän. Koulun keskeyttäminen voidaankin nähdä prosessina. Prosessi, joka käynnistyy jo ala-asteella ensimmäisten epäonnistumisten sattuessa jatkaa kehitystään vieraannuttamalla nuoren koulusta. Siirtymävaiheet ovat usein ongelma nuorille, joilla keskeyttämisriski on olemassa. (THL 2012; Euroopan komissio 2011, 6).

Yhteishaun hakusijalla on nähty olevan vaikutusta koulun keskeyttämiseen. Nuoret voivat hakeutua yhteishaussa viiteen eri koulutukseen ja nuori tulee valituksi aina korkeimmalle asettamaansa koulutukseen, mihin hänen pisteet riittävät. Suurin osa nuorista tulee valituksi ensimmäiseen hakutoiveeseen, viimeiseen viidenteen hakutoiveeseen pääsee vain vajaa prosentti hakeneista.

Keskeyttämisen todennäköisyys on suurempi, mitä alhaisimmalta hakutoiveisijalta nuori tulee valituksi. Ensimmäiseltä hakusijalta ammattikouluun valituilla keskeyttämisprosentti oli 3,8 % ja lukioon valituilta 0,6 %. Neljänneltä ja viidenneltä hakusijalta valittujen keskeytysprosentit olivat suurempia. Ammattikoulussa keskimäärin 15 % (alojen välinen vaihtelu suurta esim. luonnonvara-ala 36,7 %, kun kulttuuriala 5,7 %) ja lukiossa 3,1 %. Yhteys koulun keskeyttämiin hakutoiveiden perusteella on selvä. Tämän voidaan nähdä johtuvan siitä, ettei opiskelijalla ole motivaatiota opiskella alaa, johon hän ei ensisijaisesti olisi halunnut. (Alatupa, Karppinen, Keltikangas-Järvinen & Savioja 2007, 129–131.)

2.3 Siirtymäongelmat

Siirtymisongelmilla tarkoitetaan peruskoulusta toisen asteen opintoihin siirtymisessä ilmaantuvia ongelmia. Siirtymisongelmia on jaoteltu neljään osa-alueeseen: yhteishaussa hakematta jättämistä, ilman opiskelupaikkaa jäämistä, alueellisista eroista johtuvaa (koulutuspaikkamäärät), tai yhteishaussa saadun opiskelupaikan peruuttamista tai opiskelujen keskeyttämistä. Nuori saattaa hakea huonolla koulumenestyksellä koulutukseen, johon hänellä ei ole mahdollisuuksia esimerkiksi huonojen arvosanojen vuoksi. Myös alueelliset erot koulutuspaikkamäärissä saattavat vaikuttaa kyseisen osa-alueen yleisyyteen. Toisin kuin monissa muissa tilastoissa, erot tyttöjen ja poikien välillä ovat pienet siirtymäongelmien määrissä. (Alatupa ym. 2007, 123–125.)

Noin kahdellatoista prosentilla peruskoulun päättäneistä oli ongelmia siirtymisessä toisen asteen koulutukseen. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet muodostivat suurimman ryhmän siirtymisongelmiaisista. Kuusi prosenttia siirtymäongelmia kärsineistä jäivät yhteishaussa koulutuksen ulkopuolelle. Varhaisessa vaiheessa opinnot keskeyttäneitä ja hakematta jättäneitä oli noin 2 prosenttia ja luokalle jääneitä noin prosentti. (Alatupa ym. 2007, 138.)

Yksilöllisen oppimäärän omaavat ja muita kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvat oli prosentuaalisesti riskiryhmässä siirtymäongelmista kärsiviksi. Maa-hanmuuttajilla siirtymäongelman taustalla on nähty olevan kieli- ja kulttuuritekijät yhdessä perinteisiin syrjäytymismekanismeihin. (Alatupa ym. 2007, 139.)

2.4 Koulupudokkuuden ehkäisy

Koulupudokkuutta ehkäiseviä hankkeita on muun muassa Opetusministeriön vuonna 2006 käynnistämä JOPO hanke (joustava perusopetus). Siinä kehitettiin koulupudokkuutta vähentäviä menetelmiä ja toimintatapoja. Kyseinen hanke määritteli koulupudokkuuden peruskoulun keskeyttäneisiin ja toiselle asteelle siirtymättömiin nuoriin. JOPO hanke sisälsi pienryhmätyöskentelyä, räätälöityjä opiskelutapoja ja erikoiskursseja. JOPO hankkeesta saadut tulokset olivat positiivisia. Hanke vähensi koulun keskeyttämistä ja sen syyksi nähtiin aktiivisen, varhain tapahtuvan puuttumisen esimerkiksi poissaoloista. (Viander 2009, 52.)

Murrosikä on toinen mahdollisuus -projekti on hanke, joka pyrkii estämään koulupudokkuutta. Kyseinen hanke pyrki auttamaan nuoria uuden elämänvaiheen aloittamisessa erilaisten toiminnallisten kuntoutusmuotojen avulla. Kotiavain-projektissa pyrittiin tukemaan yläasteelle siirtyviä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ylä-asteen ajan. Projekti tarjosi yksilöllistä tukea, suunnitelman, sekä erilaista ryhmätoimintaa. Kotiavain-projektin seurauksena lähes kaikki siihen osallistuneet nuoret hakeutuivat toisen asteen koulutukseen. Mannerheimin lastensuojeluliitto on tehnyt toimintamallin koulupudokkuuden ehkäisyyn nuorisotiloille, jossa koulupudokkuuteen on pyritty vaikuttamaan itsetuntoa kohottavien metodien ja koulunkäynnistä keskustelujen avulla. (Viander 2009, 53–54; MLL 2008, 6.)

Opiskelijahuollolla on iso rooli keskeyttämisen ennaltaehkäisyssä. Tehokkaalla opiskelijahuollolla pystytään tunnistamaan riskitekijöitä ja varautumaan niihin. Yhteistyö kodin kanssa ja moniammatillinen yhteistyö kehittää opiskelijahuoltoa ja koulua opiskelijoille. (MAST-hanke i.a., 2.) Perusopetuslaki (2010, 16§) ta-

kaa oppilaalle oikeuden tukiopetukseen ja erityisopetukseen, jos hän on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai tarvitsee lyhytaikaista tukea. Laki myös takaa pitkäaikaista erityisopetusta vaativalle oppilaalle oikeuden erityisopetukseen, jos pedagoginen tutkimus toteaa oppilaan sitä tarvitsevan. (Perusopetuslaki 2010, 17§).

Muita taustatekijöitä ehkäisylle on muun muassa laadukas varhaiskasvatus, jonka on nähty antavan lapsille sinnikkyyttä ja kestävyyttä. Oppilashuollon varhainen puuttuminen, koulun ilmapiirin parantaminen, kannustavat oppimisympäristöt, henkilökohtaiset opetussuunnitelmat ja rahoitustuki, eli opintotuki ovat myös keskeyttämistä ehkäiseviä seikkoja. Oppilaiden välinen tuutorointi tai mentorointi nähdään myös opiskelijälähtöisenä tukitoimena. (Euroopan komissio 2011, 7–8.)

Opiskelijan ja opettajan asenteella on nähty olevan suuri merkitys koulun keskeyttämiseen. Jos opiskelijan motivaatio on laskenut, eikä opettajalla ole resursseja käsitellä tilannetta ammatillisesti kannustaen voidaan synnyttää kehä, josta nuoren on lähes mahdotonta ponnistaa pois. Opettajien hyvällä koulutuksella voidaan valmistaa heitä kohtaamaan motivaationsa kadottanut opiskelija innostavasti ja asennemuutos on mahdollinen. (Launonen 2005, 32.)

3 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN JA ALKOHOLINKÄYTTÖ

3.1 Syrjäytyminen

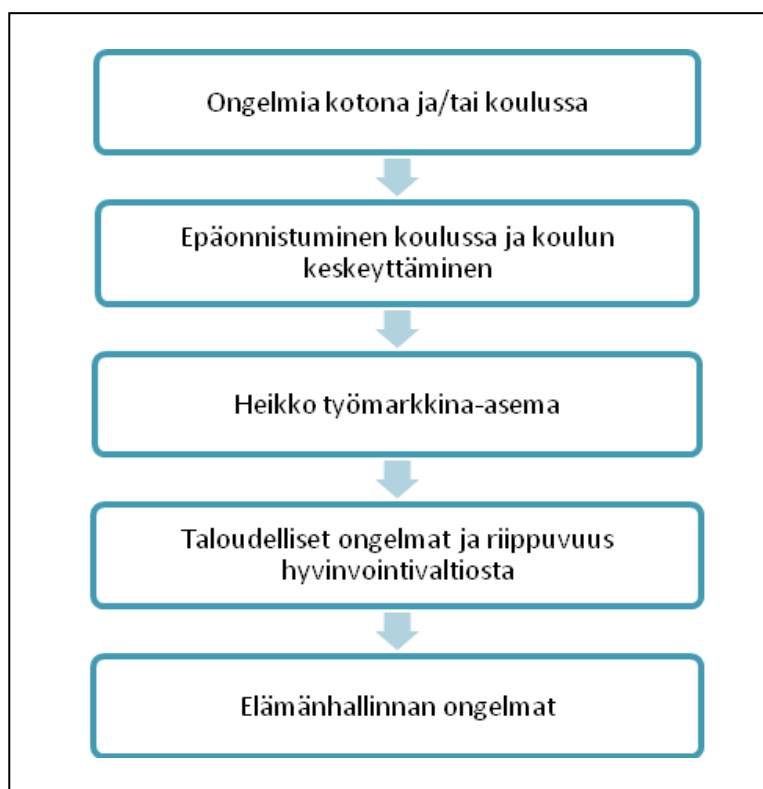
Syrjäytyminen on saanut useita määritelmiä, joista yhtä kuvataan vallan puuttumisen kokemisena ja työelämän ja tärkeiden sosiaalisten kenttien ulkopuolelle jäämisellä. Normaalista tai keskiverrosta poikkeaminen voidaan nähdä myös syrjäytymisenä. (Alatupa ym. 2007, 142.)

Syrjäytymisessä ja sen erilaisissa määritelmissä yhteistä on, että siinä on kyse yhteiskunnan keskeisten toiminta-alueiden ulkopuolelle jäämisestä tai joutumisesta. Syrjäytymisessä jäädään usein myös sosiaalisesti tai kulttuurisesti arvostetun valtavirran ulkopuolelle. Voidaan siis ajatella, että syrjäytymisen mahdollistamiseksi on oltava joku yhteisö, jonka ulkopuolisia kuvataan ryhmään kuulumattomina, eli syrjäytyneinä. (Lämsä 2009, 28–29.)

Koulutuspoliittisena ilmiönä tai käsitteenä syrjäytyminen tarkoittaa sosiaalisista yhteisöistä karsiutumista. Se tarkoittaa myös ulkopuolelle jäämistä, kyvyttömyyttä normaaliin elämään, sitoutumattomuutta ja hyvinvoinnin ongelmia. Yhtenä yhdistävänä tekijänä voi nähdä elämänhallinnan heikkenemisen. Järjestelmän nivelvaiheet (peruskoulusta toiselle asteelle tai työelämään) nähdään kriittisinä pisteinä. (Stenström 2011, 6–7.)

TAULUKKO1: Syrjäytymisen malli (Alatupa ym. 2007, 143–143).

Syrjäytymistä voidaan kuvata prosessimallilla, joka pyrkii kuvaamaan teoreettisen yksilötason syrjäytymiskehityksen. Mallia on kritisoitu sen sisältämän oletuksen, ennaltamääräytyvyyden vuoksi. Malli sisältää viisi eri tasoa. Ensimmäinen syrjäytymisen taso on ongelmia koulussa ja/tai kotona. Seuraavana tasona on epäonnistuminen koulussa ja koulun keskeyttäminen. Kolmas kehitystaso on heikko työmarkkina-asema, joka on looginen jatkumo koulun keskeyttämisen jälkeen yhteiskunnan tutkintokeskeisyyden vuoksi. Neljäs taso jatkaa loogista etenemää: taloudelliset ongelmat ja riippuvuus hyvinvointivaltiosta. Viimeinen taso on elämönhallinnan ongelmat, eli päihde- ja mielenterveysongelmat ja rikollisuus. (Alatupa ym. 2007, 142–143.)

Prosessiluontoinen syrjäytyminen, joka näkee syrjäytymisen syrjäytymiseen johtavana kehityskulkuna, on vain yksi näkökulma. Tämän lisäksi on myös olemassa makrotason tarkasteluun keskittyviä malleja, jotka keskittyvät rakenteellisiin tekijöihin, kuten koulutusvalintoihin, työllisyystilanteeseen, sosioekonomiseen asemaan ja alueellisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutuksiin. (Alatupa ym. 2007, 117.)

Taulukosta 1 voidaan nähdä, että nuoren elämään puuttuminen varhaisessa vaiheessa saattaa ehkäistä hänellä tulevaisuudessa mahdollisesti esiintyviä ongelmia. Prosessikaavio on kuitenkin olettaus ja koulupudokkaiden moninainen joukko ei kaikilta osin mielestäni tähän taivu, mutta se antaa suuntaa sille, missä vaiheessa prosessia nuori saattaa olla.

3.1.1 Nuorten syrjäytyminen

Nuorten kohdalla syrjäytyminen on vahva sana ja siinä onkin usein kyse syrjäytymisvaaraan joutumisesta. Jos nuorella ei ole toisen asteen koulutusta ja hän kokee työttömyyttä, se ei vielä tarkoita sitä, että hän olisi syrjäytynyt. Enemmänkin hänen huono-osaisuus tai syrjäytymisriskit ovat kasvaneet. (Alatupa ym. 2007, 142.)

Pelkkä koulun keskeyttäminen ei tee nuoresta syrjäytynyttä. Syrjäytyminen vaatii useiden eri tekijöiden samanaikaista täyttymistä. Näitä tekijöitä on negatiivinen muutos elämäntilanteessa tai sen jälkeinen tilanne, keskeisiltä yhteiskunnan toiminta-alueilta, kuten koulusta ulosajautuminen, yhteiskunnan luomien kulttuuristen normien ja yksilön välinen ristiriita, hallitsemattomat ongelmat ja niiden pitkittyminen ja kasautuminen, sekä ongelmat elämönhallinnassa. (Lämssä 2009, 39.)

Työ- ja koulutuselämästä ulkopuolella olevat henkilöt ovat erossa toiminnoista, joita yhteiskunta pitää tarpeellisina jäsenilleen. Yksi tärkeimmistä toiminnoista on ansiotyö oman ja huollettavien toimeentulon turvaamiseksi. Omalla toimeentulolla käsitetään ravinnon, asunnon ja terveydenhuollon ylläpidon, sekä muita palveluita. Nuoret kokevat osallistumisen opintoihin työelämää tärkeämpänä. Osasyynä sille voi olla työelämän tarpeet koulutuksen hankkimiseen. (Myrskylä 2011, 24.)

Toisin kuin Suomessa, Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa laki tarjoaa nuorille subjektiivisen oikeuden toisen asteen opintoihin. Tämän toteuttamiseksi tukea tarvitseville nuorille on kehitetty erilaisia ohjaus ja koulutuspalveluita. Tästä huolimatta osa nuorista jättäytyy opiskelemasta toisen asteen opintoja. (Myrskylä 2011, 22–23.)

Koulutuksen puutteella on nähty olevan suora yhteys nuorten syrjäytymiseen. Perusasteen koulutuksen omaavalla nuorella on kolminkertainen riski olla instituutioiden ja yhteiskunnan ulkopuolella. Nuoren syrjäytymisen kokemiseen vaikuttavat myös perhesuhteet. Huoltajiensa luona asuvilla nuorilla riski ulkopuolisuuteen on pienin, heistä vain viisi prosenttia on työ- ja koulutuselämän ulkopuolella. Asunnottomat ovat suurimmassa riskiryhmässä. Asunnottomista nuorista 37 % on arvioitu olevan työ- ja koulutuselämän ulkopuolella. Yksinasuvista työ- ja koulutuselämän ulkopuolella on 20 prosenttia. (Myrskylä 2011, 12,15–16.)

Matala koulutustaso on sidoksissa nuorten institutionaaliseen (työ- ja koulutuselämä) syrjäytymiseen. Yli puolet pelkän peruskoulun suorittaneista 15–29-vuotiaista nuorista saa toimeentulotukea. Yli 50 000 15–29-vuotiaista on ilman työ- tai koulupaikkaa. Heidän piirissä ilman koulu- tai työpaikkaa jääminen on yli kaksi kertaa yleisempää, kuin muilla samanikäisillä nuorilla. (Ahonen, Torppa, Määttä & Eklund 2013, 97.)

3.1.2 Syrjäytyneiden nuorten määrä

Syrjäytyneiden nuorten määrää on pyritty arvioimaan, mutta tilastoinnissa on ollut ongelmia niin syrjäytymisen mittaamisessa, kuin erilaisten tutkimusten tulosten hajonnassa. Tilastokeskuksen tutkimuksen perusteella Suomessa olisi noin 51 300 syrjäytynyttä 15–29-vuotiaista vuonna 2010, eli viisi prosenttia tämänikäisistä nuorista. Kyseisessä tutkimuksessa syrjäytyminen nähtiin työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella olemiseksi. Näistä yli 50 000 nuoresta, yli puolet eivät näy missään tilastoissa, eikä heidän elämäntilanteesta ole tarkkaa tietoa. Ongelmana tilastoinnissa on se, ettei syrjäytymistä pystytä itsessään mittaamaan, vaan sille pitää kehittää jokin mittari. Pääsääntöisesti syrjäytymisellä kuitenkin tarkoitetaan hyvinvointijärjestelmän tai instituutioiden ulkopuolisuutta (esim. koulut ja työelämä). (Pekkarinen, Vehkalahti & Myllyniemi 2012, 68–69; Ahonen ym. 2013, 97.)

Työ- ja koulutuselämän ulkopuolella olevista nuorista kaksi kolmasosaa on miehiä ja erityisen suuri riski ulkopuolisuuteen on maahanmuuttajanuorilla. On hyvä muistaa, että nuorten itsensä mielestä institutionaalinen syrjäytyminen ei ole merkittävin syy, vaan ystävien puute nähdään tärkeimpänä syrjäytymistä edesauttavana tekijänä. (Pekkarinen ym. 2012, 70–71.)

3.2 Nuorten alkoholinkäyttö

Tyttöjen ja poikien alkoholinkäyttö alkaa usein jo peruskouluiässä. Tytöistä useampi juo alkoholia verrattuna poikiin, mutta poikien alkoholinkäyttö on määrältään runsaampaa. Vähintään kerran viikossa alkoholia käyttää peruskouluikäisistä pojista 40 % ja tytöistä 30 %. Suomi muodostaa poikkeuksen muihin teollistuneisiin maihin, koska Suomessa nuorten päihteiden käyttö on alkoholipainotteista. Varhain aloitettua alkoholinkäyttöä selittää perheen alkoholinkäyttö ja perinnölliset tekijät. (Nurmi ym. 2010, 154.)

Suurin osa suomalaisista nuorista tutustuu alkoholinkäyttöön ennen lainsäädännöllistä ikää. On myös tutkittu, että 16-vuotiaiden tyttöjen ja poikien alkoholi-käyttäytymisessä ei ole juurikaan eroja. (Ahlström & Karvonen 2010. 138–139.) 16–18-vuotiaista nuorista suurempi riski päihteiden käyttöön on koulunsa keskeyttäneillä (SAMHSA 2011, 1).

Alkoholin kulutuksen kokonaismäärä on lisääntynyt viime vuosina. Eniten alkoholin suurkulutusta esiintyy nuorilla aikuisilla. Heidän alkoholin käyttönsä on runsaampaa ja toistuvampaa kuin muilla ikäryhmillä, vaikka alkoholin kulutuksen nähdään olevan runsasta nuorten parissa. Viimeaikaisten tutkimusten mukaan merkkejä raittiuden lisääntymisestä ja alkoholin käytön aloittamisen siirtymisestä myöhempään ikään on havaittu. (Autio, Eräranta, Myllyniemi 2008, 56–57.)

Nuorten alkoholinkäyttöä lisää nuorten kokema stressi ja sosioekonominen asema. Keskeisin tekijä nuorten alkoholinkäytössä on ystävät ja ikätoveriryhmät. Jos nuori kuuluu ystäväpiiriin, jossa alkoholinkäyttöä esiintyy, se lisää huomattavasti nuoren käyttäytymistä samantyyppiseen suuntaan. Syitä tälle voi olla esimerkiksi ryhmäpaineet ja normit, sekä nuorten tapa ottaa mallia toisistaan. (Nurmi ym. 2010, 155.) Persoonallisuustekijät vaikuttavat alkoholinkäyttöön. Jos nuoren temperamenttiin kuuluu impulsiivisuus, häiriintyvyys ja itsekontrollin vähyys on todennäköistä, että hän alkaa käyttää päihteitä. (Nurmi ym. 2010, 155.)

Alkoholin riskirajana pidetään miehillä seitsemää annosta ja naisilla viittä annosta. Yhdellä annoksella tarkoitetaan esim. 1 pulloa keskiolutta tai siideriä, 12cl viiniä tai 4cl väkevää viinaa, kuten koskenkorvaa tai viskiä. (Sillanaukea ym. 1992.)

3.3 Toisen asteen opiskelijoiden alkoholinkäyttö

Toisen asteen opiskelijanuoret juovat alkoholia vahvistaakseen sosiaalisuutta ja se onkin humalahakuisena iso osa nuorten hauskanpitoa. Juomistilanteet antavat mahdollisuuden tutustua uusiin ihmisiin ja sillä voidaan vahvistaa ryhmän sisäisiä ja ulkoisia sosiaalisia suhteita. Syyt tämänkaltaiseen toimintaan löytyvät alkoholin ominaisuuksista, jotka hälventävät yksityisen minän rajoja joka taas helpottaa sosiaalista vuorovaikutusta. Alkoholi myös auttaa irtautumaan koulusta tai työelämästä. (Maunu & Simonen 2010, 89.)

Alkoholinkäyttö seuraa vahvasti nuoren ikää. Nuorten terveystapatutkimuksen mukaan 12-vuotiaista nuorista 91 % ilmoitti olevansa raittiita kun 16-vuotiaista vain viidesosa. (Rainio ym. 2009, 37.) Suomi on ollut koululaisten alkoholinkäytön kärkimaita jo pitkään, mutta alkoholinkäyttö on vähentynyt selkeästi 2000-luvulla. Vähintään kerran kuukaudessa tosihumalaan itsensä juovien 16-vuotiaiden osuus on laskenut poikien kohdalla vuoden 1999 (28 %) vuoteen 2009 (19 %) ja tyttöjen vuoden 1999 (22 %) vuoteen 2009 (21 %). (Ahlström & Karvonen 2010, 129–133.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus

Tutkimukseni on kvantitatiivinen tutkimus strukturoidulla kyselylomakkeella. Koen koulupudokkaiden alkoholinkäytön selvittämisen hyvin tärkeäksi, jotta tulevaisuudessa koulupudokkaiden määrän jopa kasvaessa pystytään luomaan palvelurakenteita, jotka ovat modifioitu palvelemaan kouluelämästä pudonneita. En usko, että tutkimus itsessään riittäisi antamaan tarpeeksi kattavan kuvan koko Suomen koulupudokkaiden alkoholinkäytöstä, mutta toivon sen antavan suuntaa ja inspiroivan esimerkiksi valtiollisia tahoja vastaavan tutkimuksen tekemiseen laajemmalla vastausmäärällä.

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa kyselylomakkeen avulla nuorten koulupudokkaiden alkoholinkäytön määrää ja laatua, sekä heidän itsensä kokemaa huolta omasta ja huoltajien huolesta heidän alkoholinkäyttöön. Kyselylomake laadittiin Webropol-ohjelmalla ja siihen vastattiin nimettömänä Internetissä. Osa kyselylomakkeen kysymyksistä oli AUDIT-testistä. Osa saaduista tuloksista voidaan täten verrata koululaisten alkoholinkäyttötutkimuksiin. Tutkimusongelmani on:

- Onko koulupudokkaiden alkoholinkäytössä eroja opiskeleviin nuoriin verrattuna ja ovatko nuoret huolissaan alkoholinkäytöstään?

Lisäksi tavoitteena on tutkia nuorten huoltajien huolta nuorten kokemana. Tutkimusongelmaan pyrin vastaamaan AUDIT-testin kysymyksillä, jotka selvittävät nuorten alkoholinkäytön kerta annoksien määrää ja alkoholinkäytön toistuvuutta.

Pyrin kyselylomaketta laatiessa noudattamaan pääosin AUDIT-testiä ja välttämään kirjoitusta vaativia kysymyksiä, jotta kysely pysyisi nopeatempoisena ja kiinnostavana. Kyselyvastauksien puuttuminen myös nopeutti kyselyn litterointia.

4.2 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä

Koen nuorten olevan kohderyhmänä hankala tavoittaa perinteisin aineistonkeruu menetelmin. Postin kautta jaettavan kyselyn vastausprosentti olisi todennäköisesti liian pieni riittävään vastausmäärään ja kustannustehoton vaihtoehto. Koulupudokkaita on myös käytännössä mahdotonta saada kerättyä samaan aikaan samaan tilaan kuten opiskelijoita, joten ryhmässä toteutettava tulosten kerääminen ei onnistu. Päädyin käyttämään Internetiä kyselyn alustana monine erilaisine puolineen. Kysely luotiin Webropol-palvelun avulla ja sitä markkinoitiin sosiaalisen median avulla, koska nuoret käyttävät sosiaalista mediaa paljon.

Kohderyhmänä toimi peruskoulun jälkeen vailla opiskelupaikkaa tai työtä olevat nuoret. Myös toisen asteen koulutuksen keskeyttäneet olivat osa kohderyhmää. Tavoitteenani oli saada tuoretta tietoa koulupudokkaiden alkoholinkäytöstä, joten rajasin kohderyhmää niihin, joilla oli kokemus koulupudokkuudesta viimeisen vuoden ajalta.

Tutkimuksessani ei tarvinnut pyytää erillisiä tutkimuslupia. Kyselyt toteutettiin nimettömänä, joten vastauksien yhdistäminen henkilöön on mahdotonta ja kyselyyn vastaaja suostui luovuttamaan kyselynsä tiedot käyttööni.

4.3 Aineiston keruu

Kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä tarkoitetaan yleistettävyyteen pyrkivää otoksien kautta tietoa saavaa menetelmää. Otoksella tarkoitetaan pientä määrää tutkittavasta joukosta, jonka oletetaan edustavan koko joukkoa. Kvantitatiivisesta tutkimuksesta käytetään myös termiä määrällinen tutkimus. Kvantitatiivisella tai määrällisellä tutkimuksella tarkoitetaan mittauksen kautta saatua tulosta, joka edellyttää riittävää määrää havaintoyksiköitä, jotta tutkimus olisi validi ja tulokset olisivat yleistettävissä. (Kananen 2008, 10).

AUDIT-testi on kehitetty alun perin terveydenhuollon mini-intervention osaksi, mutta sitä on käytetty laajalti myös sosiaalialalla. Se kehitettiin liiallisen juomisen arviointityökaluksi, joka pyrkii tunnistamaan henkilöitä, joille olisi hyödyllistä vähentää tai lopettaa alkoholinkäyttö. Testi ei ole ainoastaan tarkoitettu ammattilaisten työkaluksi, sillä myös asiakas pystyy kartoittamaan alkoholinkäyttöään ja siitä mahdollisesti johtuvia ongelmia. AUDIT-testi koostuu kymmenestä kysymyksestä, joiden avulla asiakas ja ammattilainen saavat yksilöllistä tietoa asiakkaan alkoholinkäytöstä. (Heinänen (toim.) 2007, 5–11). Osa opinnäytetyöni kyselylomakkeen kysymyksistä pohjautui AUDIT-testiin.

Keräsin aineiston Webropol-ohjelmaan laaditulla kyselylomakkeella (liite 1). Kyselylomaketta markkinoitiin sosiaalisen median ja sähköpostin avulla (liite 2) niille instansseille ja palveluntuottajille, joiden asiakasryhmästä löytyy koulupudokkaita. Alkoholinkäytön tutkimiseen on tehty valmiita tutkimuspohjia, joita pystyin hyödyntämään tutkimuksessa. Halusin luoda kyselyn, jonka tulokset olisivat vertailukelpoisia isomman vastausmäärän tuloksiin. Aineistonkeruu menetelmäksi valikoitui osaksi AUDIT-testi sen verrannaiskelpoisuuden vuoksi. AUDIT-testi oli kuitenkin kysymysmäärältään suuri Internet kyselyyn. Borgin (i.a.) mukaan Internet ympäristössä suoritettavan testin lyhyys vaikuttaa vastausprosenttiin. AUDIT-testiä muovaten sain valmiiksi kolmentoista kysymyksen testin, joka koostui rasti ruutuun kysymyksistä. Saatuja tuloksia voidaan analysoida osin aikaisempiin tuloksiin koululaisten alkoholinkäytöstä.

Markkinoinnin rooli työn onnistumiselle oli mielestäni erittäin suuri, koska Internetin ollessa täynnä testejä, kyselyitä ja muuta tekemistä, on yritettävä kaikkensa jotta kysely saataisiin suuren joukon tietoon. Suuresta joukosta vain pieni osa on kyselyn kohderyhmää. Halusin välttää ns. turhaa markkinointia, jossa kyselyä markkinoitaisiin henkilöille, jotka kyselyn kohderyhmään ei kuulu. Tämä oli kuitenkin mahdotonta, koska koulupudokkaiden homogeenisyyden puuttessa yhteistä, saman katon alla olevaa koulupudokkaiden ryhmää ei Internetistä pystynyt löytämään.

Levitin tietoa tutkimuksesta sosiaalisessa mediassa liitteessä 2 nähtäville tahoille. Niille, joiden sosiaalisen median sivut näyttivät hiljaisilta, niitä ei ollut tai vastausta ei tullut lähetin myös sähköpostia. Valitsin markkinoinnin kohteet aktiivisuuden ja koon perusteella. Pienemmän henkilömäärän omaavat ja lähes käyttämättömältä vaikuttavat sivut jätin ulkopuolelle. Terveysten- ja hyvinvoinninlaoksen neuvoo-antavat palvelu mainosti kyselyä omilla sosiaalisen median sivuillaan, sekä Internet sivuillaan.

Sosiaalisessa mediassa näkyvin palvelu on tiedottaminen. Tiedottamista voidaan käyttää esimerkiksi uusien tuotteiden tai ajankohtaisten uutisten julkaisuun. Sosiaalista mediaa voidaan käyttää myös asiakaspalveluun ja sisällöntuotantoon esimerkiksi kyselyiden avulla. Sosiaalisen median mahdollistaessa välittömän palautteen annon, myös tuotteen kehitys on mahdollista sosiaalisen median kautta. Kampanjoiden ja tuotteiden markkinointi onnistuu myös näkyvyyden avulla. Sosiaalinen media mahdollistaa myös keskustelun ja yhteistoinnin toisten kanssa. (Pönkä 2010, 46.) Pyrin aktivoimaan markkinointiviestin saaneita palveluntarjoajia tiedottamaan kyselystä asiakkailleen.

Sosiaalinen media ei ole vain yksi Internet sivusto, vaan se kattaa monia erilaisia palveluita. Tunnetuimpia ovat verkkoyhteisöt, jotka tarjoavat mahdollisuuden ihmistenvälisten suhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen tietoverkon kautta. (esimerkiksi Facebook, MySpace, Irc-galleria)(Sanastokeskus TSK 2010, 9).

4.4 Kyselylomakkeen laadinta

Kyselylomakkeen laatimisessa on otettava huomioon sen pituus ja kysymysten lukumäärä. On tärkeää, että vastaajan mielenkiinto säilyy loppuun asti, eikä vastauksien laatu huonone lomakkeen aikana. Selkeys ja ulkoasu ovat myös tärkeitä kyselylomakkeen laatimisessa. Kysymysten sanamuoto on hyvä olla henkilökohtainen. Vallin (2001, 29–30) tutkimuslomakkeen alkuun on hyvä laittaa lämmittelykysymykset. Lomakkeessani ne olivat ikä ja sukupuoli.

Kuten Aaltola ja Valli (2010, 104) toteaa, kyselylomakkeen alussa on hyvä kysyä taustakysymyksiä, jotka toimivat samalla lämmittelykysymyksillä. Taustakysymykset ovat usein selittäviä muuttujia, eli näiden avulla voi verrata tutkittavan ominaisuutta suhteessa taustakysymykseen, kuten ikään. Kyselylomakkeen alussa kysyin vastaajan perustietoja eli vastaajan ikä ja sukupuoli. Vastaajien iän rajasin kahteen vastausvaihtoehtoon (16–17 & 18–20), koska ajattelin täysi-ikäisyyden vaikuttavan alkoholinkäyttöön, kun alkoholin saatavuus ja ravintolamaailma aukeaa. Alle 16-vuotiaita en kyselyn materiaaliin halunnut oppivelvollisuuden voimassa olon vuoksi. Sukupuolen kysymisen otin mukaan alkoholinkäytön sukupuolisten erojen vuoksi.

Perustietojen ja ns. lämmittelykysymysten jälkeen kysymyslomakkeessa kysyttiin koulupudokkuuden ajankohtaisuutta. Aaltola ja Valli (2010, 104–105) ohjeistaa, että taustatietojen kysymisen jälkeen on hyvä aloittaa helpoilla kysymyksillä, jotka eivät sisällä arkoja aiheita. Kysymyksellä koulupudokkuuden ajankoh- taisuudesta pyrin varmistamaan, että vastaajat ovat koulupudokkaita ja koulu- pudokkuus on ajankohtainen. Ajankohtaisuuden jälkeen kysyin koulupudokkuu- den aikana tehdyn työn perustietoja. Loput kysymyksistä noudattelevat AUDIT- testiä.

Kyselylomakkeeseen en luonut avoimia kysymyksiä, vaan kaikki kysymykset olivat suljettuja. Tähtisen ja Isotalon (2001, 21) mukaan lomakekyselyssä saa harvoin yhtä monipuolista materiaalia, kuin haastattelulla vaikka kysymykset olisivat avoimia. He myös näkevät, että avointen kysymysten haasteena saattaa

olla vastaajan kyky ilmaista itseään kirjallisesti. Suljetut, eli strukturoidut kysymykset antavat valmiiksi numeroidut vastausvaihtoehdot vastausten käsittelyyn ja vastaaminen on helpompaa (Kananen 2008, 26).

Aineiston analyysi

Esitän suorat jakaumat vaakapalkkikaavioilla, sekä pylväskaaviona, joka soveltuu Karjalaisen (2009, 36) mukaan määrällisten tulosten havainnointiin. Ristiintaulukoinnin avulla on helppo hahmottaa aineistosta nousevien muuttujien suhteita, sekä jatkoanalysoinnin tarpeita. Ristiintaulukoinnilla tutkitaan sitä, miten muuttujat jakautuvat ja mitkä ovat niiden välisiä riippuvuuksia. (Tähtinen & Isotalo 2001, 67). Opinnäytetyöni aineisto analysoitiin ristiintaulukoimalla. Osa tuloksista on esitetty myös suoralla vastausjakaumalla. Kuvioiden ja taulukoiden teossa on kiinnitetty huolta helppolukuisuuteen.

Ristiintaulukoinnilla pyrin nostamaan esiin tuloksia, joita ei muutoin olisi esiintynyt. Alkoholissa on sukupuolisia eroja, joten on hyvä erottaa alkoholinkäyttöä esittävät kaaviot miesten ja naisten omiksi tuloksiksi, jotta eroja voidaan havaita. Samoin miesten ja naisten erot alkoholin riskirajoissa on syynä ristiintaulukoinnille. Ilman ristiintaulukointia ei voida havaita prosentuaalista määrää vastaajien alkoholin riskikulutuksessa.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

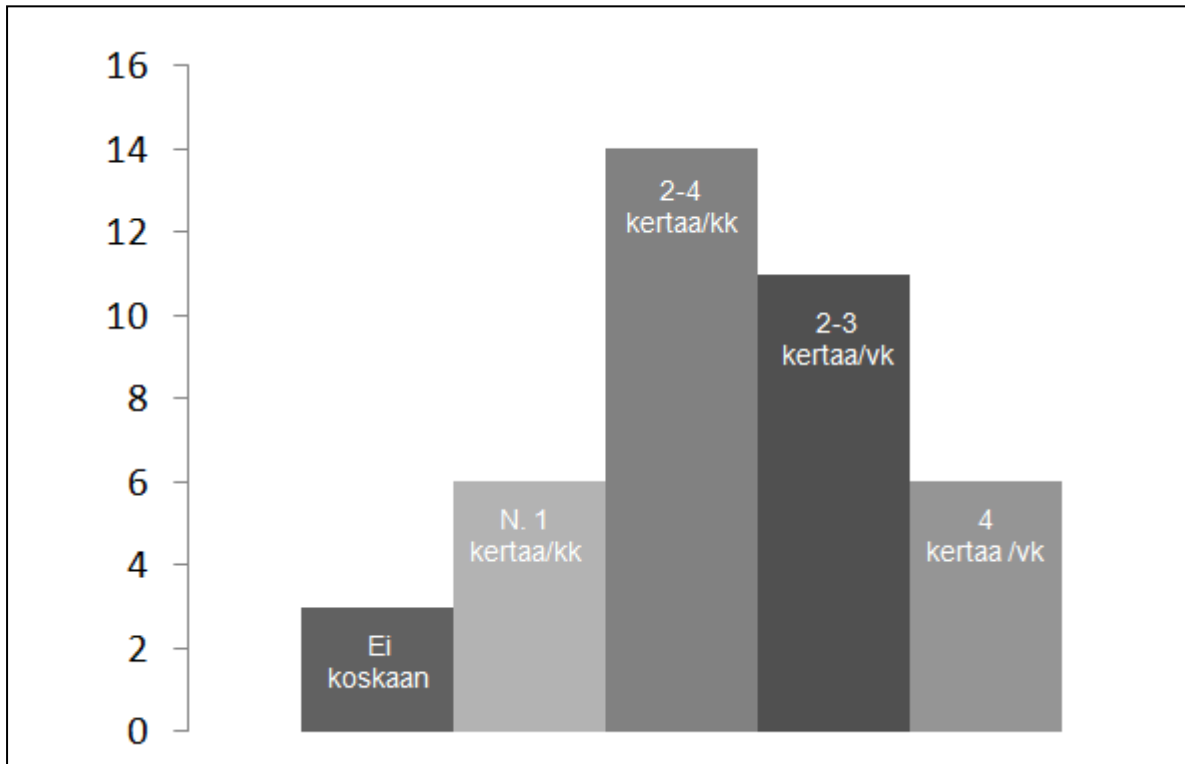
5.1 Taustatiedot, koulupudokkuus ja työ

Tutkimukseen vastasi 40 henkilöä. Tutkimuksen taustatiedot olivat melko tasapainoiset. Vastaajista 62,5 % oli 18–20-vuotiaita ja 37,5 % 16–17-vuotiaita. Vastaajien sukupuolijakauma oli tasainen. Miehiä vastaajista oli 55 % ja naisia 45 %. Kysyin kyselylomakkeessa koulupudokkuuden aiheuttanutta tekoa. Vastaajista puolet oli keskeyttänyt opintonsa ja puolet jääneet ilman koulupaikkaa.

Tulosten mukaan koulupudokkuuden aikainen työnteko oli jakautunut melko tasaisesti työtä tekeviin ja ilman työtä oleviin nuoriin. Vastaajista 42,5 % oli tehnyt töitä ja 42,5 % ei. Satunnaisesti töitä tehneitä oli 15 % vastaajista. Vastaajista 62,5 % oli yrittänyt hankkia itselleen työpaikkaa. 37,5 % vastasi, ettei ole koulupudokkuuden aikana yrittänyt hankkia töitä.

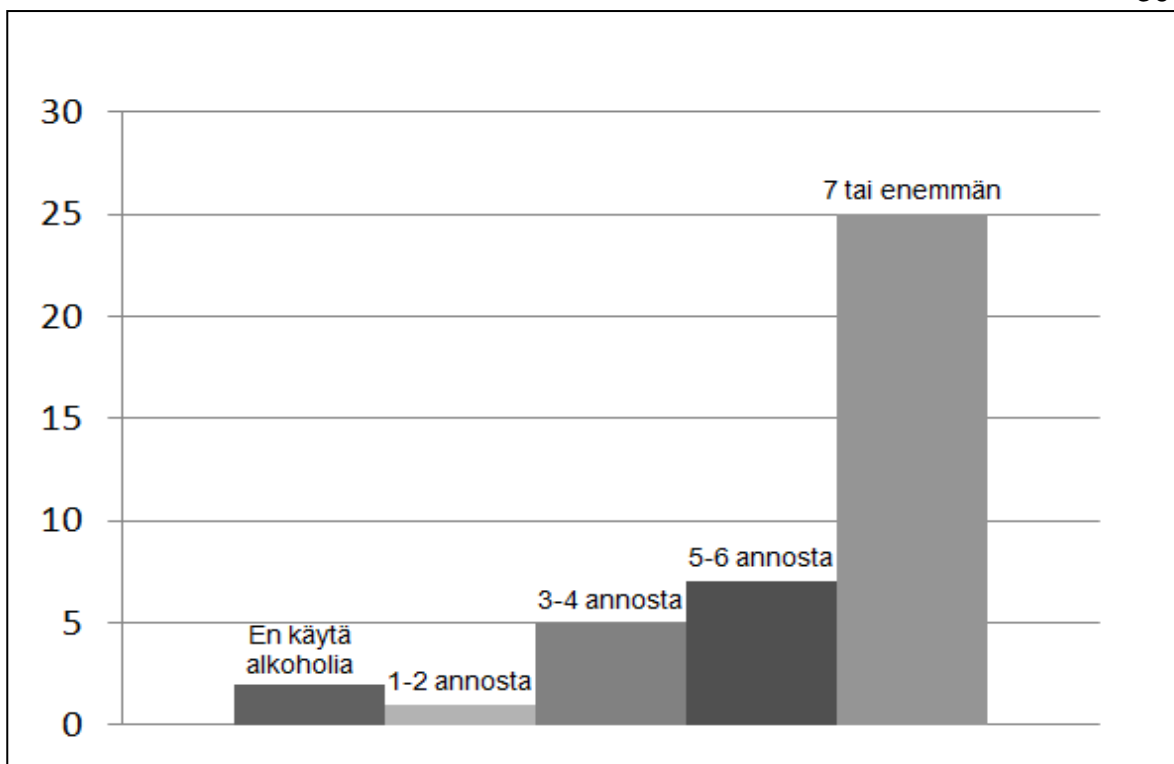
5.2 Alkoholinkäyttö

Tutkimukseen vastanneista suurin osa (92,5 %) oli kokeillut tai käyttänyt alkoholia. Voidaan siis todeta, että tutkimusryhmän sisällä alkoholi on tuttu päihdeaine ja sitä myös käytetään varsin yleisesti. Ainostaan kolme vastaajaa (N=40) ei ollut kokeillut tai käyttänyt alkoholia viimeisen vuoden aikana.

KUVIO 3: Kuinka usein nuoret juovat alkoholia?

Suurin osa nuorista joi alkoholia 2–4 kertaa viikossa. Ainoastaan kolme vastaajaa ei kyselyn mukaan juo koskaan alkoholia. 4 kertaa tai enemmän viikossa juovia nuoria oli kyselyn mukaan kuusi. Kolme vastaajaa, jotka olivat todenneet aikaisemmassa kysymyksessä, ettei ollut käyttänyt viimeisen vuoden aikana alkoholia olivat myös vastanneet tähän kysymykseen samalla linjalla.

KUVIO 4: Alkoholinkäytön määrä yhdellä juomakerralla

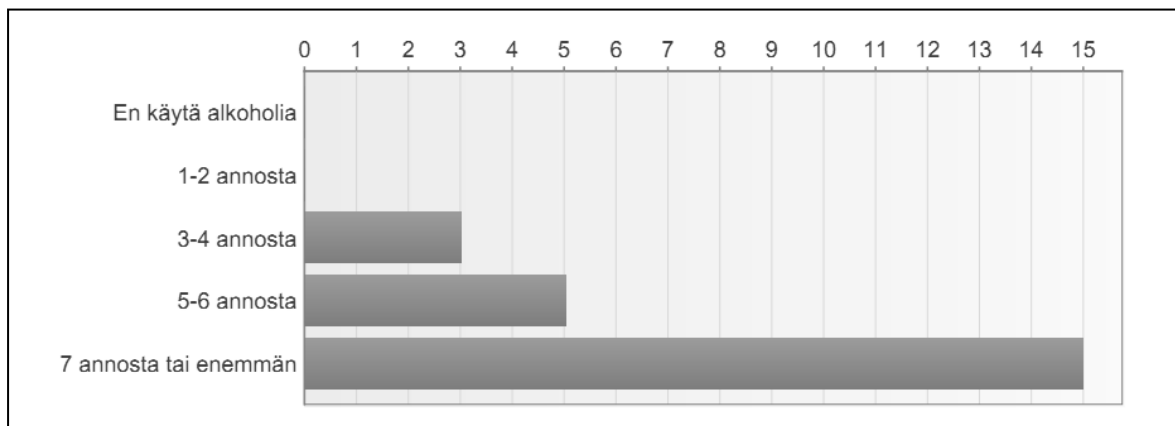
Kuvio 4 antaa prosentuaalisesti mielenkiintoisen tuloksen. 62,5 % tutkimukseen vastanneista käyttää kerralla 7 annosta tai enemmän. Kaksi vastaajaa ei käytä lainkaan alkoholia, ja yksi juo kerrallaan vain 1–2 annosta.

TAULUKKO 2: Alkoholien käytön määrät sukupuolittain

	Sukupuoli	
	Mies (N=22)	Nainen (N=18)
En käytä alkoholia	2	0
1-2 annosta	0	1
3-4 annosta	1	4
5-6 annosta	2	5
7 annosta tai enemmän	17	8

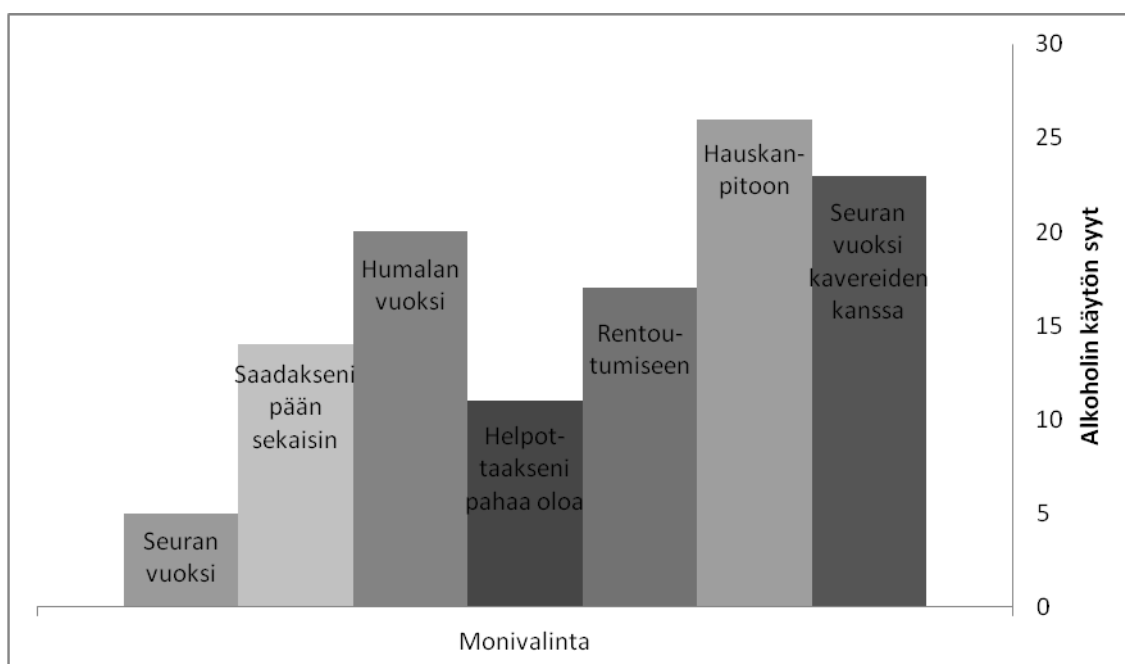
Ristiintaulukoinnissa vastaukset osoittavat, että naisten juomat alkoholimäärät ovat tasaisemmin jaottuneet eri määriin kuin miehillä. Kyselyyn vastanneista naisista 72,2 % käyttää kerrallaan viisi annosta, tai enemmän ja miehistä 77,3 % juo kerralla seitsemän annosta tai enemmän. Kaikki kyselyyn vastanneista naisista (N=18) käyttävät alkoholia ja vain yksi käyttää 1–2 annosta kerrallaan. Miehistä kaksi vastaajaa ei käytä alkoholia lainkaan. Miehistä tilastosta voi huomata, että kerralla nautitut määrät ovat suuria. Kohtuullisesti käyttäviä

miehiä on vain 3 kappaletta (N=22). Kohtuudella tarkoitan miesten kohdalla 1–6 annosta kerralla juovia, joka on riskirajan alle kertakäytössä. Naisista kohtuukäyttäjää on 5 (N=18), kun ajatellaan kohtuukäytön tarkoittavan alle viittä annosta kerralla.

KUVIO 5: Työssä käyvien alkoholinkäyttö määrät (23)

Nuoret, jotka vastasivat kysymykseen 5 (Oletko tehnyt töitä koulupudokkuutesi aikana) kyllä, tai satunnaisesti käyttävät alkoholia suuremmissa määrissä kuin vastaajat keskimäärin. Kahdestakymmenestä kolmesta työssäkäyvästä nuoresta viisitoista käyttää alkoholia yli riskirajojen.

KUVIO 6: Nuorten syyt alkoholinkäyttöön

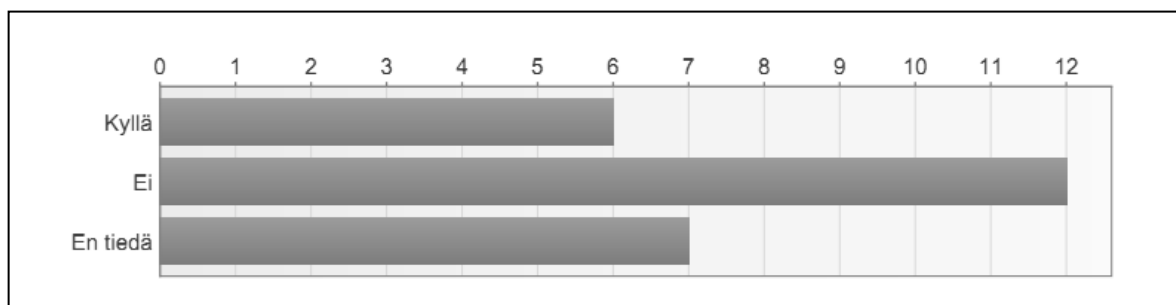

Suurimpana syynä alkoholin käyttöön nähtiin hauskanpito (22,6 %). Seuran vuoksi kavereiden kanssa juominen (20 %) ja humalan saaminen (17,4 %) nähtiin myös suurimpina syinä alkoholin juomiseen. Nuorista 9,6 prosenttia juo alkoholia helpottaakseen pahaa oloa.

5.4 Alkoholi ja huoli

Tutkimuksen mukaan nuorten mielestä heidän huoltajat ovat melko hyvin tietoisia nuorensa alkoholinkäytöstä. Nuorista 65 % vastasi huoltajiensa tietävän heidän alkoholinkäytöstä. 27,5 % nuorista vastasi, että huoltaja tietää nuoren käyttävän alkoholia, muttei sitä kuinka paljon nuori juo. Nuorista 7,5 % vastasi, ettei heidän huoltajansa tiedä heidän alkoholinkäytöstään.

Nuorista 15 % vastasi, että heidän mielestään heidän huoltajansa ovat huolissaan heidän alkoholinkäytöstä. 57,5 % oli sitä mieltä, etteivät huoltajat ole huolissaan ja 27,5 % ei tiennyt huoltajiensa huolta.

KUVIO 7: Yli seitsemän annosta kerralla juovien nuorten kokemus vanhempensa huolesta alkoholinkäyttöön

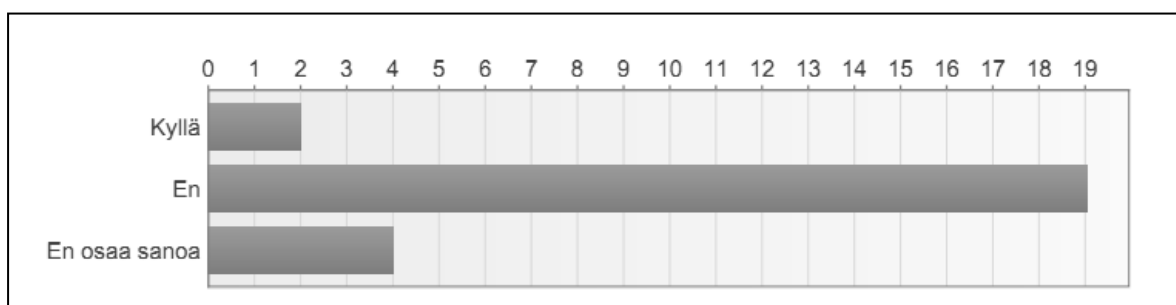
Kuvio 7 kertoo, että kaikki kyselyyn vastanneet nuoret jotka olivat kertoneet vanhempien olevan huolissaan alkoholinkäytöstä, ovat alkoholin riskikäyttäjiä. Yli seitsemän annosta kerralla juovien nuorten osuudessa vanhempien huoli on yleisempää (24 %) kuin muilla vastanneilla (0 %).

Kyselyni mukaan nuorten kokema huoli omasta alkoholinkäytöstään on hyvin niukkaa. Kyselyyn vastanneista vain 2 oli huolissaan alkoholinkäytöstään. 34 henkilöä ei ollut huolissaan omasta alkoholinkäytöstään ja 5 vastaajaa ei osannut sanoa vastausta.

TAULUKKO 3: Oletko huolissasi alkoholinkäytöstäsi, sukupuolijako

	Sukupuoli	
	Mies (N=22)	Nainen (N=18)
Kyllä	2	0
En	17	16
En osaa sanoa	3	2

Suurin osa kyselyyn vastanneista naisista juo kerrallaan yli riskirajojen, mutta kukaan kyselyyn vastanneista naisista ei ollut huolissaan alkoholinkäytöstä. Miehistä kaksi on kyselyn mukaan huolissaan ja 3 eivät osanneet sanoa kantansa.

KUVIO 8: Yli seitsemän annosta kerralla juovien oma huoli alkoholinkäytöstä (N=25)

Kuvio 8 kertoo yli seitsemän annosta kerralla juovien nuorten huolen alkoholinkäytöstään. Siitä voidaan havaita, että vain kaksi vastanneista on huolissaan alkoholinkäytöstä. 19 henkilöä, jotka alkoholia käyttää yli riskirajan, ei koe huolta omasta alkoholinkäytöstään.

6 POHDINTA

6.1 Tulosten pohdinta

Ikäjakauman olisin toivonut olevan lähempänä 50–50, mutta sukupuolijakauma oli tasainen. Tämä on hyvä, koska alkoholinkäytössä on sukupuolisia eroja, jotka eivät tässä tutkimuksessa pääse vaikuttamaan suuresti vaan tulokset ovat molempien sukupuolien summa. Tulos ei johdattele täysin aikaisempia tutkimuksia, joiden mukaan koulupudokkaista suurempi osa on miehiä.

Nuoret, jotka vastasivat kysymykseen 5 (Oletko tehnyt töitä koulupudokkuutesi aikana?) kyllä tai satunnaisesti, käyttävät alkoholia suuremmissä määrissä kuin vastaajat keskimäärin. 23 työssäkäyvistä nuoresta 15 käyttää alkoholia yli riskirajojen. Tämä voidaan käsittää niin, ettei lisääntynyt vapaa-aika välttämättä nosta alkoholinkäyttömäärää.

Tuloksia voidaan verrata kouluterveyskyselyn antamiin tuloksiin. Kouluterveyskyselyn (THL 2011) mukaan, lukio ja ammattikoulu ikäisistä nuorista noin 31 % juo alkoholia pari kertaa kuukaudessa. Tutkimukseni mukaan koulupudokkaiden alkoholinkäyttö noudattelee samoja määriä (35 %). Ero alkoholinkäytön toistuvuudessa tulee tiheämmässä tahdissa. Kun kouluterveyskyselyn (THL 2011) mukaan, lukio ja ammattikoulu ikäisistä nuorista 17 % juo alkoholia noin kerran viikossa tai useammin, on vastaajaryhmälläni määrä suurempi. Kun yhdistetään 2–3 kertaa viikossa (11 kpl) ja 4 kertaa viikossa tai useammin (6 kpl) vastausvaihtoehdot, tulee määräksi 42,5 %.

Tulokset antavat prosentuaalisesti mielenkiintoisen tuloksen. 62,5 % tutkimukseen vastanneista käyttää kerralla 7 annosta tai enemmän. Määrä on se, mitä Sillanaukee ym. (1992) pitää alkoholinkäytön riskirajana miehillä. Ottaen huomioon tutkimukseen vastanneiden pienen eron sukupuolijakaumassa, voidaan todeta alkoholinkäytön olevan määrien suhteen

runsasta tutkimusryhmällä. Ristiintaulukoinnissa vastaukset osoittavat , että naisten juomat alkoholimäärät ovat tasaisemmin jaottuneet eri määriin, kuin miehillä. Naisten riskirajana pidetään viittä annosta kerralla (Sillanaukee ym. 1992), silti kyselyyn vastanneista naisista 72,2 % käyttää kerrallaan viisi annosta, tai enemmän. Sama kaava toistuu miehissä. Alkoholin riskirajana pidetään miehillä seitsemää annosta (Sillanaukee ym. 1992). Kyselyyn vastanneista miehistä (22) 77,3 % juo kerralla seitsemän annosta tai enemmän.

Yksi pohdintaa aiheuttanut ilmiö on, että vastausten perusteella työssäkäyvät juovat enemmän alkoholia, kuin työttömät. Näin ollen voidaan todeta, ettei lisääntynyt vapaa-aika välttämättä nosta alkoholinkulutusta, mutta parantunut ansiotulo nostaisi. Työssäkäyvillä nuorilla on ehkä strukturoidumpi arkikäsite, kuin työttömillä, muttei se välttämättä tarkoita ettei alkoholia voisi kuluttaa myös viikonloppujen ulkopuolella. Alkoholinkäytön toistuvuus ei tuloksien mukaan ollut poikkeuksellisen runsasta, mutta kertakäytön määrät olivat.

Kyselyyni vastanneet nuoret eivät olleet huolissaan alkoholinkäytöstään, kuten tuloksista voidaan todeta. Vastaaajista suuri osa käytti alkoholia yli riskirajojen, joten on mahdollista, että ehkä tietoisuus alkoholin vaaroista ei ole nuorille selvä eikä huolta pääse syntymään kun selkeitä huolen käynnistäviä rajoja ei tiedetä.

6.2 Johtopäätökset

Tulokset antoivat pienestä vastaajamäärästä huolimatta monta mielenkiintoista havaintoa. Kyselyyn vastanneiden ikä ja sukupuolijakauma oli kohtalaisen tasainen. Tulosmäärän ollessa pieni suoranaisia yhteenvetoja homogeenisyyden puutteesta kärsivällä ryhmällä ei voi tehdä. Silti tulosta voi pitää suuntaantavana. Kolme mielestäni tärkeintä johtopäätöstä ovat.

1. Koulupudokkaat käyttävät kerralla suurempia määriä alkoholia kuin opiskelevat ikätoverit.
2. Koulupudokkaiden alkoholinkäyttöön olisi hyvä puuttua, koska sen käyttömäärät ovat suurimmalla osalla yli riskirajojen.
3. Nuoret eivät ole huolissaan alkoholinkäytöstään.

6.3 Tulosten luotettavuus

Tulosteni reliabiliteetti, eli toistettavuus voi olla osaltaan ongelmallinen, koska Metsämuurosen (2000, 11) mukaan tutkimusryhmän pieni koko ja tutkittavan ilmiön homogeenisyyden puute aiheuttaa ongelmia realibiliteetissä. Uskon silti, että tulokset ovat toistettavissa isommallakin ryhmällä. Kun ajatellaan tutkimukseni validiutta, sitä ovatko kyselylomakkeen kysymykset antaneet tietoja, jotka kuvaa haluamani asioita voin todeta sen olevan kohtalaisen hyvä. Ongelmaksi validiteetissa nousee se, etten tiedä ketkä kyselyyn vastasi, vaikka sitä levitettiin verkkoympäristöissä (esim. nuorisotalojen facebook sivut), jossa ei käsitykseni mukaan liiku paljon muita henkilöitä.

Jälkikäteen ajateltuna lisäisin kyselyyn muutaman kysymyksen, kuten ”oletko päässyt ylä-asteelta”, joka voisi parantaa validiutta ja antaa tietoja hakijan tilanteesta. Nyt joukossa saattaa olla henkilöitä, jotka eivät ole päässeet yläasteelta, vaikka ovatkin 16-vuotiaita. Kysymyksiä kuitenkin muokattiin usean tahon toimesta, jonka vuoksi voisin kuvitella tutkimuksen tuloksien validiteetin olevan hyvä. Jälkikäteen ajateltuna, myös avointen kysymysten mukaanotto

olisi saattanut tuoda tutkimukselle uusia ulottuvuuksia. Pysin toteuttamaan markkinointia maantieteellisesti laajalla spektrillä, silti kyselyssä olisi voinut kysyä vastaajan asuinkuntaa, jolloin olisi saatu kuva siitä, ovatko vastaajat laajalta alueelta, vai onko se ryhmittynyt selkeästi. Myös muiden päihteiden, kuten kannabiksen tai tupakan käytön kysely olisi voinut tuoda mielenkiintoista tietoa.

Jatkossa kannattaisi harkita vastaavanlaista tutkimusta tehdessä kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän käyttöä, joko tukemaan kvantitatiivista aineistoa, tai antamaan erilaista dataa koulupudokkaista, kuten syrjäytymisen henkilökohtainen kokeminen tai haasteet työelämään pääsyssä.

6.4 Tulevaisuus

Koen koulupudokkaat erittäin mielenkiintoisena ryhmänä. Monille se on tarpeellinen pysähdys oman tiensä etsimisen aikana ja osalle se saattaa olla portti syrjäytymiseen yhteiskunnasta. Positiivisuuden ääripäät ovat saman ryhmän edustajia, joka aiheuttaa vaikeuksia palveluita suunniteltaessa. Alkoholinkäyttö vastaajien kesken oli runsasta, joka vastasi odotuksiani ja omia empiirisiä kokemuksiani koulupudokkuudesta ja koulupudokkaista.

Olin itse lyhyen ajanjakson ilman koulupaikkaa 16-vuotiaana. Tuona aikana tutustuin ihmisiin, joiden kanssa ennen en aikaani viettänyt. He olivat myös koulupudokkaita. Kun muut kaverit ovat päivät koulussa, eksyy helposti porukoihin, joilla päivärutiineja ei ole. Jos ryhmässä esiintyy runsasta alkoholinkäyttöä tai muita päihteitä, on varmasti helpompaa alkaa käyttämään itsekin niitä. Koulupudokkuuteni alkoi koulun keskeyttämisellä, kun opiskeltava ala ei vastannut toiveitani. Tämä syy saattaa olla kohtalaisen yleistä koulupudokkaiden kesken.

Toivoisin, että jatkossa ryhmää tutkittaisiin alkoholinkäytön ja koulupudokkuuden syyn perusteella tarkemmin. Jos tutkimuksessa nousisi muutama selkeä syy koulupudokkuuteen, niihin pystyttäisiin vastaamaan paremmin. Ajattelin kyselylomaketta tehdessäni kysyä vastaajilta myös syytä koulupudokkuuteen tar-

kemmin, mutta ongelmaksi muodostui vastausvaihtoehtojen pohtiminen. Syitä on varmasti satoja erilaisia, eikä niitä ollut helppoa rajata. Siksi päätin jättää kysymyksen kysymättä, vaikka jälkikäteen ajateltuna avoin kysymys olisi voinut ratkaista ongelman.

Jos oma opiskeluni vielä jatkuu ylemmän ammattikorkeakoulun tai vastaavan merkeissä, kuten työelämässä, haluaisin tutkia samaa aihetta kvalitatiivisesti. Haastattelemalla isoa joukkoa voitaisiin saada niitä ilmiöitä ja asioita esiin, joita kyselyyn on koulussa ja työssä käyvän vaikea löytää.

6.5 Ammatillinen kasvu

Jos ajatellaan, että ammatillinen kasvu tai kehittyminen on prosessi, on opinnäytetyö ollut prosessissa mukana hyvin varhaisessa vaiheessa. Omien tekemisten reflektointi kokemuksiin ja luetun teorian yhdistäminen omaan elämään on ollut palkitsevaa ja saanut katkaistua unen saannin useampina öinä. Omien empiiristen kokemuksieni mukaan nuori ei tiedosta syrjäytymisvaarassa olemistaan. Ainakaan itse en kokenut olevani riskiryhmää tai ymmärtänyt, että pienillä väärillä valinnoilla nykytilanne saattaisi olla täysin erilainen.

Sosionomin (AMK) kompetensseihin kuuluvat asiakasprosessin eri vaiheiden kuvaamisen ja kehittämisen osaaminen (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010, 2). Tätä olen työssäni päässyt käsittelemään ja sen todellinen ymmärrys vie aikaa ja paneutumista. Uskoisin että kyseisen kohdan täydellinen sisäistäminen vaatii vankan työkokemuksen yhdistämistä moniammatilliseen reflektointiin ja kouluttautumisen. Sosionomin tulisi osata analysoida huono-osaisuutta ja epätasa-arvoa tuottavia prosesseja ja rakenteita (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010, 2). Näitä prosesseja ja rakenteita on opinnäytetyössäni käsitelty laajasti ja koen tämän osion sisäistäneeni kyseisen asiakasryhmän kohdalla hyvin. Koko opinnäytetyöprosessi on ollut reflektion täyteisen, kehittävä ja tutkivan työotteen aikaansaannos. Tämä on myös yksi

sosionomin (AMK) kompetensseista (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010, 2).

Autettavasta auttajaksi -lause kuvaa ammatillisen kasvun tai kehittymisen prosessia. Prosessi on vielä kovasti kesken. Opinnäytetyö on vain yksi palanen ammattilaiseksi tulemistä, mutta se on kriittistä ajattelua, ongelmanratkaisukykyä ja itsensä johtamista vaativa ympyrä, joka kiertää kehää. Kehä on koostunut osaltani ideasta, teorian hankinnasta, prosessoinnista, arvioinnista ja pohdinnasta. Usein hyvä idea synnyttää useita muita ideoita, kun alkuperäisen on paloitellut, arvioinut ja pohtinut. Prosessi on ollut tarpeellinen, vaikka vieläkin on hankala nähdä itseään sosiaalialan ammattilaisena, auttajana niille, jotka apua tarvitsevat.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ahlström, Salme & Karvonen, Sakari 2010. Miten nuoret juovat. Teoksessa Pia mäkelä, Heli Mustonen & Christoffer Tigerstedt (toim.) Suomi juo. Suomalaisen alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968-2008. Helsinki: Yliopistopaino.
- Ahonen, Timo; Torppa, Maija; Määttä, Sami & Eklund, Kenneth 2013. Ovatko oppimisvaikeudet uhka hyvinvoinnille. Teoksessa Reivinen, Jukka & Vähäkylä, Leena (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus. 97–110
- Alatupa, Saija; Karppinen, Krister; Keltikangas-Järvinen, Liisa & Savioja, Hannele 2007. Koulu, Syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma. Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Sitran raportteja 75. Helsinki: Sitra
- Autio, Minna & Eräranta, Kirsi & Myllyniemi, Sami (toim.) 2008. Polarisoituvuus? Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Borg, Sami i.a. Kyselylomakkeen laatiminen. KvantiMOTV - Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto.
- Euroopan komissio 2011. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, sekä alueiden komitealle. Koulunkäynnin keskeyttämisen vähentäminen: Ratkaiseva osa Eurooppa 2020 -strategiaa. KOM(2011) 18 lopullinen. Bryssel 31.1.2011.
- Heinonen, Sirkka 2009. Sosiaalinen media. Avauksia nettiyhteisöjen maailmaan ja vuorovaikutuksen uusiin muotoihin. Tampere: Tulevaisuuden tutkimuskeskus.
- Heinänen, Marja 2007. AUDIT-testi. Alkoholinkäytön puheeksiotto sosiaalialalla. Helsingin sosiaalivirasto. Oppaita ja työkirjoja 2007:4.

- Iver, Martha Abele Mac 2011. Gradual disengagement: A portrait of the 2008–09 dropouts in the Baltimore city schools. Education digest. January 2011, Vol. 76 Issue 5, 52–56.
- Kananen, Jorma 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Karjalainen, Leila & Karjalainen, Juha 2009. Tilastojen graafinen esittäminen. Ristiina: Pii-kirjat.
- Kivelä, Suvi & Ahola, Sakari 2007. Elämää nivelvaiheissa. Nuorten syrjäytymisen ja sen ehkäisy. Turku: Koulutussosiologian tutkimuslaitos
- Launonen, Anna 2005. Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen ehkäisy ja ammatillisen koulutukseen aktivointi – rahalla vai rakkaudella? Helsinki: Edita Prima Oy.
- Lämsä, Anna-Liisa 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Oulu: Oulun yliopisto.
- MAST-hanke i.a. Keskeyttämisen ja syrjäytymisen ehkäisyn toimenpideohjelma ja lomakkeet (1/13).
- Maunu, Antti & Simonen, Jenni 2010. Miksi juodaan? Nuoret, humala ja sosiaalisuus. Teoksessa Pia mäkelä, Heli Mustonen & Christoffer Tigerstedt (toim.) Suomi juo. Suomalaisten alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968-2008. Helsinki: Yliopistopaino.
- Metsämuuronen, Jari 2000. Tilastollisen kuvauksen perusteet. Helsinki: International Methelp
- MLL = Mannerheimin lastensuojeluliitto 2008. Nuorisotiloille toimintamalli koulupudokkuuden ennalta ehkäisemiseen. Saatavana myös sähköisenä:
http://www.mll.fi/@Bin/4926479/ARSIS_valmis+toimintintamalli.pdf
- Myrskylä, Pekka 2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Nurmi, Jan-Erik; Ahonen, Timo; Lyytinen, Heikki; Lyytinen, Paula; Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2010. Ihmisen psykologinen kehitys. Porvoo: WSOYpro Oy

- Pekkarinen, Elina; Vehkalahti, Kaisa & Myllyniemi, Sami (toim.) 2012. Lapset ja nuoret instituutioiden kehyksissä. Nuorten elinolot -vuosikirja 2012. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Perusopetuslaki 2003/1136, 13.19.2003.
- Pönkä, Harto 2010. Sosiaalinen media yrityksen markkinoinnissa. PowerPoint esitys. Saatavana sähköisenä <http://www.slideshare.net/hponka/sosiaalinen-media-yrityksen-markkinoinnissa-4500689>.
- Rainio, Susanna; Pere, Lasse; Lindfors, Pirjo; Lavikainen, Hanna; Saarni, Lea & Rimpelä, Arja 2009. Nuorten terveystapatutkimus 2009. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:47. ISSN 1797-9897 (verkkojulkaisu).
- SAMHSA = Substance abuse and mental health services administration 2011. The NSDUH Report: Substance use among 12th grade aged youths by dropout status. Rockville, MD.
- Sanastokeskus TSK 2010. Sosiaalisen median sanasto. Helsinki: Sanastokeskus TSK ry.
- Sillanaukee, Päivi; Kiiänmaa, Kari; Roine, Risto & Seppä, Kaija 1992. K. Alkoholin suurkulutuksen kriteerit. Suomen Lääkärilehti 1992;92:2919–21
- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010. Esitys sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetensseista. Saatavana sähköisenä: http://www.sosiaaliportti.fi/File/c16110a5-e16c-4834-9532-48847ff5dd52/Sosionomi_AMK_Kompetenssit_15042010.pdf
- Stenström, Marja-Leena 2011. Suomalaiset maailman osaavin kansa 2020. Koulutustutkimus foorumin seminaari 17.11.2011.
- Suomen virallinen tilasto 2010. Koulutuksen keskeyttäminen. ISSN=1798-9280. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 8.8.2013. <http://tilastokeskus.fi/til/kkesk/tau.html>
- Suomen virallinen tilasto 2011. Koulutuksen keskeyttäminen. ISSN=1798-9280. Liitetaulukko 1. Lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa, ammattikorkeakoulukoulutuksessa ja yliopistokoulutuksessa keskeyttäminen lukuvuosina 2000/2001–2010/2011. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 8.8.2013.

http://tilastokeskus.fi/til/kkesk/2011/kkesk_2011_2013-03-20_tau_001_fi.html

THL = Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos i.a. Koulun keskeyttäminen on usean eri riskitekijän summa. Viitattu 08.08.2013. Saatavana sähköisenä:
<http://www.thl.fi/doc/fi/30943>

THL = Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos i.a. Kouluterveyskyselyn päihteisiin liittyvät taulukot vuosilta 2000-2011.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/aiheittain/paihteet_ja_riippuvuudet

Työministeriö 2006. Väyliä työhön. Tupo 2 -työryhmän mietintö.

Tähtinen, Juhani & Isoaho, Hannu 2001. Tilastollisen analyysin lähtökohtia..
Turku: Turun yliopisto.

Valli, Raine 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Viander, Riikka 2009. Pitkäaikaistyöttömät ja koulupudokkaat teoksessa Jokainen on kansalainen. Jyväskylän Yliopisto.

LIITE 1: Kyselylomake

Alkoholinkäyttökysely nuorille

Olen sosionomiopiskelija Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä koulunsa keskeyttäneiden tai ilman koulupaikkaa jääneiden nuorten alkoholinkäytöstä. Kysely tehdään yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämän Neuvoo-antavat-verkkopalvelun kanssa.

Kyselyyn vastataan nimettömästi. Aikaa vastaamiseen kuluu noin 2 minuuttia. Vastaa jokaiseen kysymykseen.

Annoin mielelläni lisätietoja kyselystä.

Mika Thessman

sähköposti: mika.thessman(at)student.diak.fi.

1. Ikä *

- 16-17
 18-20

2. Sukupuoli *

- Mies
 Nainen

3. Oletko ollut ilman koulupaikkaa viimeisen 12 kuukauden aikana? *

- Kyllä
 En

4. Oletko keskeyttänyt opintosi viimeisen 12 kuukauden aikana? *

- Kyllä
 En

5. Oletko tehnyt töitä ollessasi ilman koulupaikkaa? *

- Kyllä
 En
 Satunnaisesti

6. Oletko yrittänyt hankkia töitä? *

- Kyllä
 En

7. Oletko kokeillut tai käyttänyt alkoholia viimeisen 12 kuukauden aikana? *

- Kyllä
 En

8. Kuinka usein juot olutta, siideriä, viiniä tai muita alkoholijuomia? *

- En koskaan
- Noin kerran kuukaudessa tai harvemmin
- 2-4 kertaa kuukaudessa
- 2-3 kertaa viikossa
- 4 kertaa viikossa tai useammin

9. Kuinka monta annosta alkoholia yleensä juot niinä päivinä kun käytät alkoholia? (Yksi annos on pieni pullo keskiolutta tai siideriä, 12 cl:n annos viiniä tai 4 cl:n annos väkevää viinaa kuten viskiä tai konjakkia, Koskenkorvaa tms.) *

- En käytä alkoholia
- 1-2 annosta
- 3-4 annosta
- 5-6 annosta
- 7 annosta tai enemmän

10. Miksi käytät alkoholia? (Voit valita usemman vaihtoehdon) *

- Seuran vuoksi kavereiden kanssa
- Hauskanpitoon
- Rentoutumiseen
- Helpottaakseni pahaa oloa
- Humalan vuoksi
- Saadakseni pään sekaisin
- Muusta syystä, mistä?

11. Tietävätkö huoltajasi, että käytät päihteitä? *

- Kyllä
- Kyllä, mutta eivät tiedä kuinka paljon.
- Ei

12. Ovatko huoltajasi huolissaan alkoholinkäytöstäsi? *

- Kyllä
- Ei
- En tiedä

13. Oletko itse huolissasi alkoholinkäytöstäsi? *

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Kiitos vastauksista!

Jos olet yli 18-vuotias, voit testata alkoholinkäyttösi tekemällä AUDIT-testin.
[AUDIT-testi. Päihdelinkki](#)

[Neuvoa-antavat-verkkopalvelu. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos](#)

LIITE 2: Markkinoinnin kattavuus

Markkinoinnin kattavuus
Markkinointiviestiin vastanneet yhteistyötahot:
Helsingin kaupungin tulevaisuustiski
Lappeenrannan nuorisotoimi
Nuorisokahvila Clubi
Nuorisotalo Terttu
Nuorisotalo Tillintupa
Nuorten keskus
Nuorten mielenterveystalo
Runosmäen nuorisotalo
Tampereen kaupungin nuorten etsiväntyön yksikkö
Turun kaupungin nuorten palvelut

Markkinointiviestiin vastaamatta jättäneet:
Akaan nuorisotoimi
Arabian nuorisotalo
Espoon nuorisotoimi
Harjun nuorisotalo
Helsingin Diakonissalaitos
Helsingin nuorisoasiainkeskus
Hyvinkään nuorisotoimi
Jyväskylän nuorisotoimi
Lahden nuorisotoimi
Malminkartanon nuorisotalo
Maunulan nuorisotalo
Nuorisotalo Kipinä
Nuorisotalo Kuovi
Nuorisotalo Silta
Nuorten keskus ry
Nuorten toimintakeskus Happi
Oulun nuorisotoimi
Rovaniemen nuorisotoimi